

A KÖNYV SZEREPE AZ ÓVODÁBAN

A mi kultúránkban nagy szerepe van a könyvnek. Aki beleszületik a könyvkultúrába, viszonylag korán találkozik vele. A kisgyerek az első alkalomkor kezébe veszi, nézegeti vagy eltépi a könyvet, később firkál bele. Azonban már kb. 2 éves kora körül adekvátan képes bánni vele, tehát nem dobálja, tépi, hanem nézegeti. A gyerek első könyvei sok színes illusztrációt tartalmaznak, s az élénk színek felkeltik az érdeklődését. Legszívesebben általában a kemény táblájú *leprellőkat* lapozgatja. Ilyenkor az újjával rámutat a képekre, és várja, hogy a felnőtt azt megnevezze. A beszéd kialakulásával és fejlődésével jelentkezik az az igény is, hogy meséljenek neki.

A kétéves gyermek könyve a tárgyképeskönyv. Erdélyi Margit szerint ebben a korban a gyerek képet és valóságot azonosíthat, megnevezéseket tanulhat és felfedezheti a tudás örömet. A hároméves legszívesebben a saját élete történeteit hallgatja. Ráismer a részletekre, és újra átéli az élményt, a feszültségeket. Ezáltal megszilárdulnak élményei. Fontos szerepük van azoknak a történeteknek, amelyek a szülei hétköznapijairól szólnak. Minél többet tud a gyerek arról, hogy mit csinálnak szülei, amikor nincsenek vele, annál könnyebben viseli a távollétüket.

Ez különösen értékes tudnivaló az óvónők számára, hiszen némileg megkönnyítheti a szülőtől való elszakadást az óvodába lépés időszakában. Az élmények raktározása növeli a gyerek szókincsét, és arra tanítja őt, hogy az emlékképeket megőrizze és felidézze. Érdeklődését és kíváncsiságát fokozhatjuk azzal, hogy olvasunk a könyvekből vagy mesélünk neki. Az érdekes tartalmú történeteket az óvodások

többször is szívesen meghallgatják. Ján Lipník szerint a gyerekek a mese részeit vagy tartalmát beépítik saját játékuiba úgy, ahogy a könyvekből hallották. Máskor a könyv tartalmát megváltoztatva játszanak, miközben kitűnően szórakoznak. Körülbelül 4-5 évesen a gyerekek érdeklődése az életmesékről a tündérmesék világa felé irányul.

Az óvodában általában kétféle könyvcsoportot találunk. Az egyik csoportba az óvónők munkáját elősegítő szakirodalom tartozik, a másikba a gyerekek számára előkészített szépirodalmi és ismeretterjesztő művek sorolhatók. Ezek többnyire nézegetés, mondókázás vagy mesélés céljából kialakított könyves- vagy olvasó sarkokban találhatóak, ahova az óvodás bármikor leülhet. Itt nagyon fontos, hogy az óvónő pozitívan motiválja őket a könyv szeretetére. Az optimális körülmény az, ha a gyerek a felnőtt társaságában nézegeti a könyvet, az illusztrációhoz tartozó szöveget az óvónő mondja el. Néhányszori ismétlés után a kép és szöveg összeforr a gyermek tudatában, és a vizualitáson keresztül a gyerekek képesek saját maguk is „olvasni”, dekódolni a leírtakat, az illusztrációk alapján elmesélni a történeteket. Ez a tevékenység lélekben megerősíti őket, hiszen a kisgyerekek anticipálnak, ezáltal örömforrásként élik meg a mesélést. Az óvodáskorúak a már gyakran elhangzott meséket fejből is el tudják mondani.

Az óvodákban korosztály szerint három csoportot különböztetünk meg: kis-, középső és nagycsoportot. Abban az esetben, ha az életkori összetétel nem homogén, vegyes csoportról beszélünk. Az óvónők feladata elkészíteni az éves tantervet, mely a mese- és verskészlet összeállítását is magába

foglalja. A műfeldolgozás szintén átgondoltságot, felkészülést igényel. A jó szövegmondáshoz hozzátartozik a mű megtanulása. Az előadás sikerességének fontos feltétele a mű alapos ismerete, az egyes jelentésrétegek, érzelmi vetületek élményszerű átadása. Az egyes korosztályok számára számos szakirodalom – ilyen például Zilahi Józsefné *Mese – vers az óvodában* című könyve – remek szövegcsokrokat állított össze. A kiscsoportos gyerekek (3-4 évesek) részére a következő könyvtípusok és szövegműfajok ajánlottak:

- Nézegetnivalók, lapozgatók
- Verses mesék
- Saját, rögtönzött történetek
- Mesék (mondókamesék, láncmesék, felelgetős mesék, állathangutánzó mesék)

A középső csoportos gyerekek (4-5 évesek) számára ajánlott könyvek és műfajok:

- Képeskönyvek (ismeretterjesztő és szépirodalmi egyaránt)
- Verses mesék, csalimesék, állatmesék, egyszerű tündérmesék
- Óvópedagógus által rögtönzött mesék

A nagycsoportos gyerekek (5-6 évesek) ajánlott könyvek, szövegek:

- Képeskönyvek (ismeretterjesztő és szépirodalmi egyaránt)
- Reális mesék, elbeszélések
- Tündérmesék, tanító mesék, tréfás mesék.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Laczkóné Erdélyi Margit: *Iskolai Gond(olat)ok*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 2000.
- Ján Lipník: *Dieta a kniha v rodine a v materskej škole*. In: *Predškolská výchova na Slovensku súčasnosť a budúcnosť* (red. Trubíniová, Valentína). PF UK, Bratislava, 1997.
- Zilahi Józsefné: *Mese – vers az óvodában*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 1998.

